

การศึกษาพฤติกรรมและความตั้งใจในการเลิกบุหรี่ของ ผู้ป่วยโรคจิตเวช โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ อุบลราชธานี วิสากรม¹, ศิวะธัญญา พลศักดิ์¹, สลีนนา ศรีชาติ¹, น้องเล็ก คุณวรดิษฐ์¹

บทนำ: ผู้ป่วยโรคจิตเวชมีอัตราการสูบบุหรี่ที่มากกว่าคนปกติ การสูบบุหรี่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพและการรักษา การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความตั้งใจเลิกบุหรี่ของผู้ป่วยโรคจิตเวช โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี **วิธีการดำเนินการวิจัย:** การวิจัยกึ่งทดลอง ให้คำปรึกษาและแนะนำโดยใช้หลักการ 5A เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยโรคจิตเวชที่สูบบุหรี่ในปัจจุบันและมารับบริการในแผนกผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ ช่วงเดือนกรกฎาคม-กันยายน พ.ศ.2556 จำนวน 50 ราย ทำการติดตามผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง 3 ครั้ง คือ หลังให้คำแนะนำ 1 สัปดาห์, 4 สัปดาห์ และ 8 สัปดาห์ **ผลการศึกษาวิจัย:** กลุ่มตัวอย่างสูบบุหรี่เฉลี่ยวันละ 12.4 ± 6.1 มวน เป็นเวลาเฉลี่ย 20.3 ± 12.8 ปี ผู้ป่วยร้อยละ 62.0 คิดนิโคตินในระดับต่ำ ช่วงเวลาที่ชอบสูบบุหรี่คือเวลาตื่นเช้า คิดเป็นร้อยละ 98.0 นอกจากนี้ผู้ป่วยร้อยละ 32.0 เคยเลิกสูบบุหรี่มาแล้วอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยร้อยละ 86.1 ใช้วิธีหักดิบ สาเหตุที่ทำให้กลับมาสูบบุหรี่คือ เกิดอาการอยากสูบบุหรี่ ร้อยละ 33.3 รองลงมาคือ เห็นเพื่อนสูบ ร้อยละ 27.8 ภายหลังการติดตามพบว่าที่สัปดาห์ที่ 1 4 และ 8 ผู้ป่วยมีระดับพฤติกรรมความพร้อมในการเลิกบุหรี่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น 7 ราย (ร้อยละ 20.6), 9 ราย (ร้อยละ 28.1) และ 12 ราย (ร้อยละ 40.0) ตามลำดับ มีกลุ่มตัวอย่าง 1 ราย อยู่ในขั้นตอนการลงมือปฏิบัติได้ หลังจากการติดตาม 8 สัปดาห์ นอกจากนี้ปริมาณการสูบบุหรี่หลังการให้คำแนะนำลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ในด้านความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับการเลิกบุหรี่พบว่าหลังการให้คำแนะนำผู้ป่วยมีคะแนนดีกว่าก่อนให้คำแนะนำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ความรู้จาก 8.4 ± 2.2 เป็น 9.4 ± 2.1 , $p < 0.05$ และทัศนคติจาก 30.0 ± 3.6 เป็น 32.8 ± 3.0 , $p < 0.05$) **สรุปผลวิจัย:** การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลิกบุหรี่ด้วยหลักการ 5A ในผู้ป่วยโรคจิตเวชอาจใช้เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยเลิกบุหรี่ได้

Keywords: บุหรี่ โรคจิตเวช พฤติกรรม

¹คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

***Corresponding author:** กลุ่มวิชาเภสัชกรรมปฏิบัติ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี 34190 โทรศัพท์/โทรสาร 045-353630 e-mail: phnongkh@ubu.ac.th

ผลการคัดกรองและการให้คำแนะนำในกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน ณ ร้านยามหาวิทยาลัยและศูนย์สุขภาพชุมชนเมืองสามัคคี นภลัย ชัยนิน¹, สุวัฒนา พงษ์โป๊ะ¹, กนกวรรณ การบรรจุ¹, ปาริโมก เกิดจันทิก¹

บทนำ: โรคเบาหวานเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ทำให้เกิดโรคหลอดเลือดและหัวใจ ที่เป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับสี่ของประเทศไทย ซึ่งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวานสามารถชะลอการเป็นโรคเบาหวานและลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดและหัวใจได้ การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อคัดกรองและติดตามผู้มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน และประเมินผลการให้คำแนะนำในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม **วิธีการศึกษาวิจัย:** การศึกษานี้เป็นการศึกษากึ่งทดลอง โดยกลุ่มทดลองเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ได้รับการคัดกรองที่ร้านยามหาวิทยาลัย สาขา 1 และ 3 กลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มเสี่ยงรายเก่าจากศูนย์สุขภาพชุมชนเมืองสามัคคี แล้วทำการคัดกรองซ้ำโดยผู้วิจัย ในระหว่างวันที่ 13 ตุลาคม 2555 – 7 กุมภาพันธ์ 2556 จากนั้นกลุ่มทดลองจะได้รับความรู้เรื่องโรคเบาหวาน คำแนะนำในการออกกำลังกาย และการรับประทานอาหารจากผู้วิจัย ส่วนกลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับความรู้และคำแนะนำ จากนั้นติดตามกลุ่มเสี่ยงนาน 2 เดือน แล้วทำการเปรียบเทียบผลการให้คำแนะนำภายในแต่ละกลุ่มโดยใช้สถิติ Wilcoxon signed rank test และ Paired t-test เปรียบเทียบผลการให้คำแนะนำระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้สถิติ Mann-whitney U test และ Independent t-test **ผลการศึกษาวิจัย:** ผู้เข้ารับการคัดกรองทั้งหมด 107 ราย มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน 62 ราย (ร้อยละ 57.9) ยินยอมเข้าร่วมการศึกษา 28 ราย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 14 ราย กลุ่มควบคุม 14 ราย ผลการศึกษาพบว่าหลังได้รับคำแนะนำกลุ่มทดลองมีการออกกำลังกาย เพิ่มขึ้น รับประทานอาหารหวานอาหารมัน น้ำหนัก และดัชนีมวลกายลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ส่วนเส้นรอบเอว ความดันโลหิต และระดับน้ำตาลในเลือดไม่เปลี่ยนแปลง ($p > 0.05$) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ($p > 0.05$) โดยมีระดับน้ำตาลในเลือดเฉลี่ย 109.51 ± 9.69 และ 111.96 ± 11.24 ตามลำดับ และผลการประเมินความพึงพอใจในกลุ่มทดลองหลังสิ้นสุดการศึกษาพบว่ามีความพึงพอใจในการรับบริการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ **สรุปผลการวิจัย:** จากผลการศึกษาจะเห็นว่า การให้คำแนะนำในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทำให้กลุ่มทดลองก็มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น แต่ยังไม่มีความแตกต่างกันเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม

คำสำคัญ: การคัดกรอง โรคเบาหวาน ผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน

¹คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

***Corresponding author:** คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150 โทรศัพท์ 082-4503785, e-mail: parimoke.k@gmail.com